

ZGODOVINSKI POMEN 25. MAJA 1958

Nauki državnozbornskih volitev za Slovence

Nekrščansko pojmovanje slovenske narodne obrambe - Kdo ruši ugled Cerkve

Zadnje volitve za rimski parlament z dne 25. in 26. maja 1958 bodo ostale zapisane kot pomemben dogodek v politični zgodovini Slovencev naših krajev.

Odkar se je naše ljudstvo prebudilo k politični zavesti, se je namreč prvič zgodilo, da so številni Slovenci na Goriškem in Tržaškem glasovali za tujerodno stranko, čeprav so vedeli, da je njim sovražna, da jim krati, kjer le more, enakopravnost in se očitno trudi, kako bi jih raznarodila.

Gre, kakor vemo, za Italijansko kršč. demokracijo, ki je kot vladajoča stranka odgovorna, da se iz davčnega denarja trošijo milijarde za potujčevanje naše rodne zemlje in zlasti naše obale, odgovorna, da se Beneški Slovenci ne smejo v svojem jeziku učiti v šolah *niti veronauka*, za stranko, ki je med volitvami proglasila »za žaljivo in izživalno, če bi se na Glavnem trgu v Trstu uporabljala na shodu — slovenščina.

Kako so se navzlic vsemu temu našli ljudje slovenske krvi, ki so za *tako stranko javno agitirali*, je zlasti za neprizadete inozemce naravnost nepojmljivo.

NERESNO PRECENJEVANJE
SAMEGA SEBE

Podporniki demokristjanov so branili svojo politiko z razlogom, da gre 25. maja za usodo Cerkve in demokracije, ki ju je treba rešiti pred grozečo nevarnostjo social-komunistične diktature.

»Če voliš,« je pisalo njihovo glasilo, »proti demokrščanski listi, zavrneš versko svobodo ne samo za hip, ampak za pet let, da, morda za več rodov, kot to vidimo v Rusiji.«

Da bo med nami vse popolnoma jasno, izjavljamo najprej naslednje: če bi bil obstoj demokratičnih in verskih svobod v državi *res odvisen* od tega, da glasujejo Slovenci za Kršč. demokracijo, bi bili tudi mi raje glasovali zanj, kot doživeli novo diktaturo.

Toda Slovenci se k sreči niso nahajali v takem položaju: komunistična nevarnost je zadnja leta popustila in politična usoda Italije *splah ni bila odvisna od glasov naše manjšine*. To pot je število demokrščanskih volivcev za poslansko zbornico zraslo od prejšnjih 10 milijonov 859 tisoč na 12 milijonov in pol. Kakšno vlogo naj bi pri teh milijonskih številkah mogla igrati peščica slovenskih glasovnic, je nerazumljivo.

Kako naj nekaj horih 5 ali 9 tisoč slovenskih volivcev odloča o usodi Cerkve in »morda za več rodov« o verski svobodi v državi? In vendar smo brali v slovenskem listu, da bo naša manjšina 25. maja lahko o tem odlo-

čala. Koliko nepoznanje razmer v državi, kjer žive, so pisci dokazali s takim napačnim poučevanjem ljudstva.

»S PRTLJAGO V MORJE«

Številke, ki ste jih navedli, so sicer resnične, — nam utegne kdo ugovarjati — toda kljub temu je bilo v luči katoliških načel edino pravilno, da so slovenski verniki podprli demokrščanske kandidate. Čeprav namreč ti delajo našemu narodu težke krivice, je njihov program dober. Njihova stranka se bori za demokracijo, za socialno preosnovno družbo in za versko svobodo, torej za ideje, ki so tudi naše.

Če potujčujemo Slovence, moramo za sedaj to pozabiti, kajti danes gre za duhovne vrednote, ki so višje od naših narodnih koristi. »Dobrine niso vse enako vredne« — je pisal Kat. glas. »Bog, vera v Boga je več kot narodnost. V tej nevarnosti reševati manjše dobrine in opustiti skrb za glavno, se pravi: čepeti v sobi in urejevati opravilo, ko hiši grozi požar.«

»Ko vihar zaloti mornarje na morju, mečjo prtljago v morje, samo da si rešijo življenje.«

KDAJ JE NACIONALIZEM
SVETA DOLŽNOST

S takim ocenjevanjem borbe, ki jo slovensko ljudstvo pod Italijo vodi za svoj obstanek, se mi nikakor ne moremo strinjati.

Odpad od slavne preteklosti

Tako kot mi so nacionalizem pojmovali tudi naši predniki. Janez Evangelist Krek, goriški nadškof Sedej, Ivan Trinko in njihovi sodelavci so gledali v slovenskem narodnem gibanju le obrambo pred krivico in nasiljem, videli v njem sveto borbo za največje človeške ideale.

In v tem pogledu je zgodovina Slovencev zares častna. Naj nam kdo pove, kdaj smo Slovenci tlačili druge narode ter potujčevali njihove kraje! Branili smo samo svoje golo življenje.

Posebno častno se je v tem globoko moralnem boju izkazala naša primorska duhovščina. Resnico in pravico je branila pred vsakomer, pa naj je to bil posvetni ali cerkveni oblastnik. Za svoje prepričanje so bili naši duhovniki vsak čas pripravljeni tvegati vse in najzavednejše so fašisti tirali v izgnanstvo.

S tem si je primorska duhovščina nabrala ogromen moralni kapital, ki ji je pridobil visok ugled v očeh vsega naroda. Spoštova-

Kot vsak poedini človek tako imajo tudi narodi neoporečno pravico do življenja. Kdor odreka Slovincem pravico do samostojnega narodnega življenja, pa naj bo to *kdorkoli*, greši težko zoper naravno pravo, to je zoper zakone, ki jih je postavil sam Stvarnik. Obramba takih zakonov ni za nas nobena prtljaga, ki naj bi jo metali v morje.

Slovenci imamo kot vsak narod pravico do svoje domačije. Če nas demokristjani z umetnim naseljevanjem tujcev izrivajo z zemlje naših očetov, spet teptajo prirodno pravo. Ali je morda tudi ta naša pravica le prtljaga, ki naj leti v morje?

In kaj naj rečemo o Beneških Slovencih? Njim kratijo celo pravico, da bi poslušali v cerkvah in šolah božjo besedo v slovenščini. Ali gre tudi tu le za »manjše dobrine«, ki naj jih kot kovček zaženemo v morje?

Že tisto malo, kar smo navedli, neizpodbitno dokazuje, da bije slovensko ljudstvo teh krajev boj za vrednote, ki so narodne, a obenem izrazito in globoko krščanske.

Izpovedali smo že javno, da mi ne delamo razlik med narodnimi koristmi in krščansko moralno. Nacionalizem naše manjšine mora biti borba za resnico in pravico, za človeško dostojanstvo in svobodo, mora torej biti zakoreninjen v večnih zakonih morale, zakaj drugače bi se nič ne razlikoval od poganskega nacionalizma naših narodnih nasprotnikov ter bi ga mi — *odklanjali!*

li so jo tudi Slovenci, ki so bili načelni nasprotniki Cerkve.

Narodne ideale, za katere so naši duhovniki hodili v izgnanstvo, so gospodje pri Kat. glasu sedaj proglasili za »prtljago«, ki naj leti v morje.

PAPEŽ LEON XIII.

Da bi slovenske volivce pripravili do tega, da podpro svoje raznarodovalce, so se gospodje sklicevali na sklep škofov Italije, ki so pozivali vernike, naj »složno« glasujejo za kandidate, ki so branitelji svobode Cerkve, to je za Kršč. demokracijo.

»Predvsem hočemo poslušati škofe«, je napisal Kat. glas in pristavil: »Veliki papež Leon XIII. uči: »Sveta bodi duhovnikom avtoriteta škofov! Sveta bodi avtoriteta škofov katoliškim pisateljem in časnikarjem. Nikakor ni dopustno, da bi posamezniki presojali škofovske odredbe; iz tega bi nastal le velik nered in neznosna zmeda.« (Okrožnica Nobilissima z dne 8. 2. 1884).

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

DE GAULLE - GOSPODAR FRANCIJE

Politična kriza na Francoskem se je končala s popolno zmago De Gaulle, ki je postal načelnik vlade, kakor so burno zahtevali prevratniki v Alžiriji in na otoku Korsiki.

Na oblast je prišel v prvi vrsti zato, ker se je odločno postavil na njegovo stran državni poglavar Coty. Predsednik republike je namreč zagrozil, da odstopi, ako bi parlament ne izglasoval zaupnice De Gaulle, češ da je slavn general še edini človek, kateri lahko reši Francijo meščanske vojne.

Coty je bil brzkone poučen, da je uporna vojska odločena iti do kraja, se pravi poslati, če treba, padalce tudi nad Pariz ter se s silo polastiti oblasti, česar bi Pflimlinova vlada na žalost ne mogla preprečiti.

Spričo pretnje predsednika republike se je večina strank in poslancev vdala. Parlament je odobril De Gaullovo vlado in mu za dobo 6 mesecev izglasoval najširša pooblastila.

Izbrali so manjše zlo

Najvažnejše vprašanje je sedaj, kako bo De Gaulle uporabil polnomočje. Mnogi menijo, da pomeni njegova zmaga konec parlamentarne demokracije v Franciji in začetek neke vrste diktature. Ustrašili so se zlasti zavoljo tega, ker je De Gaulle izjavil, da hoče spremeniti ustavne zakone republike.

Drugi pa ne gledajo tako črno v prihodnost. Predvsem ugotavljajo, da so zarotniki v Afriki in na Korsiki pripravljali prevrat brez De Gaullove vednosti. Izkoristili so le njegovo ime, da bi laže uspeli. De Gaulle ni nikak fašist, temveč le goreč rodoljub in drugače zelo pošten človek. Po značaju ni diktator.

Kako bo uporabil pooblastila, je pa močno odvisno od svetovalcev, ki mu bodo stali ob strani. Iz tega vzroka so stopili v njegovo vlado tudi glavni tajnik socialistov Guy Mollet, predsednik kršč. demokratov in dosedanji načelnik vlade Peter Pflimlin ter voditelj zmernih desničarjev Pinay, kar je zbudilo grenko razočaranje med upornimi vojakom v Afriki.

De Gaulle ponuja spravo

Kaj bo De Gaullova vladavina v resnici prinesla Franciji, bodo pa dokazala le njegova dejanja. Za sedaj je poslal De Gaulle parlament za 4 mesece na počitnice.

Nato se je podal v Alžirijo in ponudil voditeljem arabskega odporiškega gibanja spravo. Javno je pohvalil njihov pogum, a jih pozval, naj položijo orožje.

Zato bodo pa odslej vsi Alžirci, naj bodo Francozi, Arabci ali Berberi, popolnoma in vsem enakopravni. V 3 mesecih bodo razpisane volitve in tedaj se bodo začela med svobodno izbranimi zastopniki domačinov in De Gaullom pogajanja o bodočnosti Alžirije.

Njegova ponudba ni zadovoljila Arabcev, prišla je za nekaj let prepozno. Danes zahteva Alžirija državno samostojnost, kot jo imata že Tunizija in Maroko, o tem pa se De Gaulle ni izjasnil.

HRUŠČEV NAPADEL TITA

Zadnjič smo pisali, kako je Nikita Hruščev poslal Titu k 66. rojstnemu dnevu priščne čestitke ter izrazil obenem upanje, da

se bodo vsa nasprotja z Jugoslavijo na prijateljski način poravnala.

Sedaj pa je prišla novica, da je isti Hruščev na občnem zboru bolgarskih komunistov v Sofiji Tita in njegove sodelavce ostro napadel.

O jugoslovanskih komunistih je trdil, da so domenjeni z zapadnimi kapitalisti, da so nekak »trojanski konj«, poslan od zahodnjakov v komunistični tabor, da od znotraj povzroča zmede ter izpodkopuje marksistično-leninistična načela. Hruščev je dejal, da odobrava vse napade, uperjene zadnji čas iz komunističnega inozemstva na Jugoslavijo.

Prej črno, zdaj belo

Šel je celo tako daleč, da je označil znano obsodbo Informbiroja iz l. 1948, izrečeno na Stalinov ukaz zoper jugoslovanske komuniste, za »pravilno«.

Kar je torej prej grajal in obsojal in zaradi česar je prišel z Bulganinom in Mikojanom prosit Tita pred vsem svetom v Beograd odpuščanja, je zdaj postalo čez noč »pravilno«. Politiko Informbiroja zoper Jugoslovane je Hruščev ravno tako prav ostro ožigosal na zadnjem, to je 20. občnem zboru boljševiske stranke v Moskvi.

Kdaj je torej Hruščev govoril resnico in kdaj se je pretvarjal? Kateri njegovih nasprotujočih si izjav naj ljudje in še posebno komunisti verjamejo? Tako obnašanje vse, kakor ni resno in niti možato.

»NAJVEČJA ZLORABA« V ITALIJI

Tržaški komunisti so vložili v Rimu priziv zoper zloglasni odlok komisarja Palamara, s katerim je prepovedal uporabo slovenskega jezika na shodu, sklicanem za 17. maj na Glavnem trgu v Trstu.

S prepovedjo se je dr. Palamara pregrešil zoper 3. člen Ustave, ki jamči enake pravice vsem državljanom ne glede na njih narodnost in jezik, na njih vero in politično prepričanje. Ravno tako je prekršil 6. člen Ustave, v katerem republika obljublja jezikovnim manjšinam posebno zaščito zakonov.

Pogazil je obenem londonsko pogodbo, ki zagotavlja tukajšnjim Slovincem enako kot Italijanom na bivšem področju B iste pravice, kot jih uživajo ostali prebivalci.

Priziv zahteva od notranjega ministrstva, naj ugotovi, da je bil Palamarov odlok nezakonit, in naj ga zato razveljavi. Za časa zadnje volilne borbe je bila to »največja zloraba oblasti v vsej Italiji«.

KAKŠNA BO NOVA RIMSKA VLADA

Ministrski predsednik Zoli namerava čez dva tedna odstopiti. Njegov naslednik bo brzkone glavni tajnik Kršč. demokracije Fanfani, ki je povabil na sodelovanje Saragatove socialne demokrate in republikanče.

Med volilno borbo so se medsebojno ostro napadali, sedaj so pa na tem, da ustanove skupno vlado. Kršč. demokracija je prisiljena iskati zaveznikov, ker pri volitvah ni dosegla take večine, da bi lahko sama vodila državo. Voljna je sodelovati tudi z republikanci, čeprav so pred volitvami hudo napadli Vatikan in škofo ter je med njimi mnogo prostozidarjev.

GSCHNITZERJEVO PREDAVANJE

Avstrijski državni tajnik za zunanje zadeve prof. Gschmitzer je imel v Innsbrucku predavanje, v katerem je med drugim rekel: »Avtonomija (za nemško manjšino) je jedro pariškega dogovora in ključ k južnotirolskemu vprašanju. Pristna, široka avtonomija za Južno Tirolsko, ločena od avtonomije za italijanski del dežele — to je rešitev.«

Ker pa o posebni avtonomiji za Južno Tirolsko Kršč. demokracija noče nič slišati, si je težko misliti, kako naj pride do sporazuma med Italijo in Avstrijo.

JUGOSLAVJA PROTESTIRA

Sovjetska zveza je 27. maja sporočila beograjski vladi, da za sedaj nima namena izpolniti gospodarskih sporazumov, ki jih je l. 1956 podpisala z Jugoslavijo.

Šlo je, kot znano, za to, da Rusija in Vzhodna Nemčija zgradi v Jugoslaviji 2 tovarni umetnih gnojil, več električnih central, veleobrat aluminija v Črni gori ter pri-skrbita opremo za 3 rudnike.

Obe komunistični vladi sedaj te obveznosti odklanjata in sta Beogradu predlagali, naj se o tem začnejo posebna pogajanja. Zunanji minister Koča Popović je te predloge odbil in izjavil, da bo Jugoslavija primorana zahtevati odškodnino, ako Moskva ne bo izpolnila prevzetih obveznosti. Sličan protest je bil sporočen tudi vladi Vzhodne Nemčije.

RAZUMNA ŽIVAL

V obmejni italijanski vasi La Thuile je župan odlikoval z zlato svetinjo psa Floro, ker je to zimo rešil na planinskem prelazu Malega sv. Bernarda življenje cestarju in njegovi ženi.

Oba sta hudo zbolela, a zaradi zametov nista mogla v dolino po zdravniška zdravila. Zato sta privezala psu na ovratnico pismo in mu pokazala smer navzdol. Žival je razumela in tekla naravnost v dolino do hiše cestarjevega poročnega sina. Drugi dan je prišla pomoč, brez katere bi bila mož in žena umrla.

BOJI V INDONEZIJU

V Indoneziji se uporniki še vedno bijejo z vladnimi četami predsednika Sukarna. Ker so bili izrinjeni z otoka Sumatre, so prenesli boje na Celebes. Posebno dobro imajo vstajniki organizirano letalstvo. Vlada se je čudila, od kod jemljejo tako dobro izvežbane zrakoplovce. Te dni so pa listi objavili, da vodi uporniška letala Amerikanec Allen L. Pope, ki prejema za to službo 6 milijonov lir na mesec.

KRALJ IN POTEPUH

Nekega dne je pruski kralj Friderik Veliki srečal v berlinskem parku potepuha, ki se je vneto praskal in nekaj iskal po srajci.

»Hej, kaj delaš?«

»Gospod polkovnik, uši iščem.«

»Na, vzemi tolar in zgini iz Berlina!« Potepuh si ni dal dvakrat reči. Spotoma je srečal tovariša in mu povedal o lahko zasluženem tolarju. Tovariš teče brž v park in išče po srajci.

»Kaj pa počenjaš?« vpraša stari Fric, ko se vrača s sprehoda.

»Gospod polkovnik, uši iščem!«

»Tako? Potem pa kar hitro po cesti v Spandau, ondi je nekdo, ki jih ima.«

Nauki državnozbornih volitev za Slovence

(Nadaljevanje s 1. strani)

Modrec, ki je to napisal, je bil prepričan, da je s tem nepreklicno odločil vprašanje državnozbornih volitev 25. maja. Toda mož se je varal. Da morajo duhovniki in verniki poslušati škofe, je namreč za vsakega katoličana samo po sebi umljivo, toda poslušali samo v zadevah, ki spadajo v pristojnost škofov, se pravi v zadevah verske prirode.

Saj je isti Leon XIII. izdal 1. nov. 1885 okrožnico Immortale Dei, v kateri je učil, da je »v čisto političnih stvareh« katoličanom dovoljeno biti različnega mišljenja (postest honesta esse dissensio). »Pravičnost ne dovoljuje« (iustitia non patitur), je rekel Leon XIII., da bi kdo obdoževal drugače mišleče katoličane, da s tem krše verske predpise ali da so celo v verskem pogledu »sumljivi«.

ZELO SO ŠKODOVALI CERKVI

In to so ravno delali gospodje pri Kat. glasu: ljudi, ki so bili nasprotni, da Sloven-

ci glasujejo za demokristjane, so prikazovali kot pomagače komunizma in titovce, torej za versko nezanesljive osebe.

Kdor je bral njihov list, je imel vtis, kot da je podpiranje naših raznarodovalcev naravnost verska dolžnost slovenskih katoličanov: češ tako so odredili škofje Italije in te je treba ubogati! Prav nič niso pri tem pomislili, da so politične razmere na ozemlju slovenske manjšine popolnoma drugačne kot v ostali državi, in da kar velja za Italijane, ne mora nujno veljati tudi za Slovence.

Škofje Italije so postavili v napačno luč, da se neupravičeno mešajo v slovensko politično življenje ter kratijo Slovincem pravico svobodno braniti svoj narodni obstoj.

S tem so seveda ogromno škodili ugledu in vplivu Cerkve in slovenske duhovščine. Najbolj zagrizeni komunisti in brezbožneži niso mogli veriti huje škodovati, kot so nehota ti gospodje. To tembolj, ker je odgovorni urednik njihovega glasila tudi predsednik goriške Duhovske zveze.

Po svetu

Amerika — Izračunali so, da izdatki za jedrske raziskave in jedrsko industrijo znašajo na vsakega prebivalca ZDA letno 18,9 dolarja ali nekaj nad 12 tisoč lir.

Anglija — Angleški znanstveniki so s pomočjo tako imenovane atomske ure ugotovili, da se zemlja sedaj vrti za pet milijardink počasneje kot septembra 1955.

Amerika — Neki krojač je izdelal obleko z grelcem. V podlogi je kemični pripravek, ki oddaja toploto, ko se temperatura zniža pod 19 stopinj Celzija.

Zahodna Nemčija — Blizu mesta Rottenburg so našli sledove velike predpotopne živali, plazilca, o katerem sodijo, da je živel pred 240 milijoni let.

Švedska — Švedskim naravoslovcem je uspelo s cepljenjem izoblikovati nova sadova. Eden ima obliko jabolka in okus pomaranče, drugi pa je podoben hruški in ima okus jabolka.

Norveška — Neki inženir je izdelal motorno vozilo, ki bo uspešno nadomestilo sanke in smuči. Tehta 125 kg, prenaša do 875 kg tovora in vozi s hitrostjo 150 km na uro.

Nizozemska — Znana nizozemska tovarna bo začela proizvajati mleko v kockah, ki se bodo razpusile v topli vodi. Ko boš v kavarni naročil kavo, boš poleg kocke sladkorja dobil tudi kocko mleka.

Francija — Francoski slikar Bernard Buffet je tako obogatel, da je sklenil kupiti kar cel otok. Odločil se je za otoček Stagadon v Bretaniji, ki meri 4 hektare in ima le dva prebivalca.

Amerika — V ZDA so lani izdelali in prodali okrog 80 milijonov zavitek igralnih kart. V tej trgovini je na drugem mestu Anglija, kjer so lani prodali 10 milijonov zavitek.

Sovjetska zveza — V Irkutsku sredi Sibirije pripravljajo načrte za znanstveno središče, kjer bodo zgradili zavode za elektrokemijo, organsko kemijo, geologijo, metalurgijo in biologijo.

POSLEDICE SUŠE

Ker smo že štirinajst dni brez dežja, se pri nas pozna že precejšnja suša in cene povrtinini rastejo.

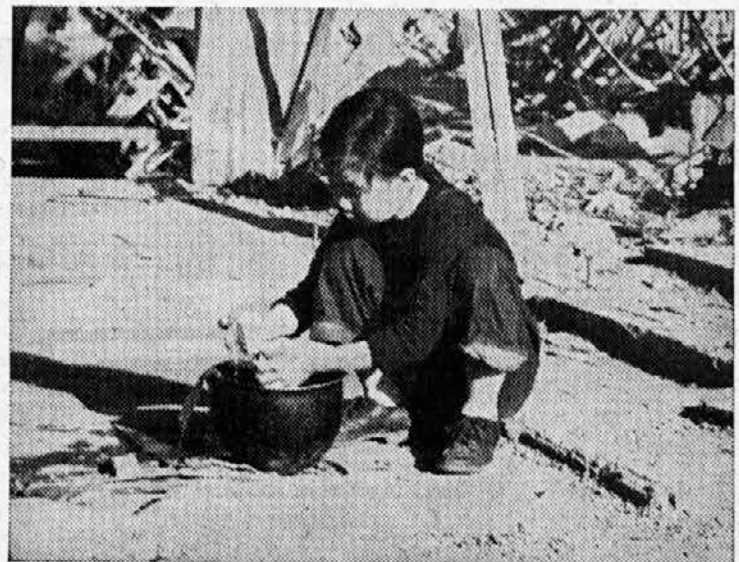
Toda vse to je malenkost v primeri s tem, kar se dogaja v Braziliji. V severovzhodnih pokrajinah zaradi suše studenci in reke kar usihajo in prebivalci se s čredami živine izseljujejo. Nad 300.000 jih je na pohodu proti južnim krajem, da bi tam našli vode in krme. Podobnega preseljevanja Brazilija ni še videla.

Hirošima ne bo ustala od mrtvih

Vsako leto se na Heiwa-Kimen-Koenu, v Parku miru v Hirošimi, zbero prebivalci japonskega mesta, nad katerim se je 6. avgusta 1945 razpočila prva atomska bomba. Tu počaste spomin 210.000 ljudi, ki so takrat zgubili življenje. Ob 8. uri zjutraj zatulijo sirene in zavzove zvonovi. Govorniki, politični predstavniki in kulturni delavci govore o 6. avgustu in svarijo: »Hirošima se ne sme nikoli več ponoviti.«

Ce danes, 13 let po tistem strahotnem dnevu, prideš v mesto, sprva ne opaziš ničesar, kar bi spominjalo na veliko žaloigro. Ulice in izložbe so razsvetljene z neonsko lučjo, v kateri se lesketajo tudi pročelja številnih hiš in kino dvoran. Iz barov odmevajo zvoki jazza. Lahko ure in ure hodiš po raznih mestnih četrtih, ne da bi kjerkoli zasledil posledice atomske eksplozije. Le v bivšem središču mesta niso zgradili ničesar. V spomin na strahotno tragedijo so tu nameravali urediti prostran park, vendar jim ni uspelo, ker je vsa zemlja zastrupljena. Ob reki Oti, kjer je utonilo toliko brezupno ranjenih in opečenih ljudi, so ruševine Trgovinske zbornice, ki je ob eksploziji kljubovalno ostala pokonci. Okrog palače je na stotine majhnih lesenih barak, kjer prodajajo »atomske spominčke«. Tu lahko dobiš ostanke kamenja, spremenjenega v steklo, okamenelo milo, stopljene steklenice in tako dalje.

Bolnišnice so polne neozdravljivih bolnikov. Sele tu se s strahotno realnostjo končuje drama, ki se je začela pred 13 leti. Dan na dan prihajajo na pregled novi bolniki, ki se počutijo slabo in so utrujeni.

Prizor z ulice v Hirošimi

Nikdar več se ne bodo vrnili domov, ker so zaradi radioaktivnega izžarevanja obsojeni na smrt. Levkemija ali krvni rak, opekline, ki se nočejo zaceliti, so najpogostejše in smrtonosne posledice radioaktivnosti.

Hirošima po trinajstih letih še vedno umira. Umirajo starci in umirajo otroci. Taka je usoda Hirošime.

Da bi tisti ljudje, od katerih je odvisna usoda človeštva, stopili vsaj za eno uro v hirošimsko bolnišnico! Morda bi jih zgrabil strah. A kaj, ko ne bodo šli tja...

NOVICE

BREZ POTNEGA LISTA

Odslej ne bo več potreben potni list za Nemčijo in Avstrijo. Zadostovala bo osebna izkaznica. Podobni dogovori veljajo že od 1. januarja letošnjega leta tudi med Italijo in Francijo ter Belgijo.

BREZPOSELNOST

Po podatkih Svetovne organizacije dela se je število brezposelnih v prvih treh mesecih tega leta pomnožilo. Brezposelnost je narasla v Franciji, Italiji, delno v Jugoslaviji, sorazmerno najbolj pa v Združenih državah in Kanadi.

BANKA NA KOLESIH

Na Danskem so pa res napredni ljudje! Vse že imajo motorizirano; zdaj še banke. Na posebnem avtobusu je urejena letuča podružnica mestne banke iz Kopenhagena. Enkrat na teden obišče oddaljene kraje in vasi, da ljudje opravijo svoja vplačila in dvignejo denar, kajti tam se vse gospodarstvo odvija s pomočjo bank. Ljudem so hoteli prihraniti dosti potov v mesto in zamudo časa.

ČUDNI STRAHOVI

V hiši farmerja Giddensa na Škotskem je skoro eno leto strašilo. Vsako noč so stanovalci slišali izpod poda močno šumenje in brenčanje. Končno se je gospodar ojunčil in je izdril iz poda par desk. V veliko presečenjenje junakov so iz luknje začel brenčati celi roji čebel. Še bolj se je pa gospodar začudil, ko je pod podom odkril velik satovnjak in v njem nad 70 kilogramov medu.

Dopisi v Tržaškega

TRŽAŠKI POSLANCI

Okrožni volilni urad v Trstu je v soboto slovesno proglasil, da so po štetju preferenčnih glasov bili izvoljeni v poslansko zbornico naslednji kandidati: g. Giacomo Bologna in prof. Narciso Sciolis za Kršč. demokracijo ter g. Vittorio Vidali za Komunistično stranko.

Tako Bologna kot Sciolis sta Istrana. Prvi se je rodil v Izoli l. 1922 in je že več let član vsedravnega sveta Kršč. demokracije. Po poklicu je publicist in je bil dalj časa odgovorni urednik mesečnika Trieste ter glasila Kršč. demokracije v Trstu La Prora.

Prof. Sciolis se je rodil v Rovinju pred 49 leti. Že pri prvih občinskih volitvah v Trstu je bil na listi Kršč. demokracije izvoljen v mestni svet ter postal odbornik za šolstvo. To mesto je obdržal skoraj 10 let, in sicer do razpusta zadnjega občinskega sveta. Po poklicu je profesor, sicer pa velik nasprotnik slovenskega šolstva.

Vittorio Vidali je doma iz Milj, kjer se je rodil leta 1900. Komunistični stranki pripada že od mladih let. V dobi fašistične strahovlade je živel v inozemstvu, zlasti v Mehiki in Združenih državah, ter bil vpliven član tamkajšnjih komunističnih strank. V Trst se je vrnil leta 1945. Ob resoluciji Kominforma se je odločno postavil na stran Stalina, prevzel vodstvo tukajšnje komunistične stranke ter bil eden najbolj neizprosni nasprotnikov maršala Tita in jugoslovanskih komunistov.

Četrti in poslednji poslanec je postal, kot je bilo predvidevati, fašist dr. Riccardo Gelfer Wondrich. Misovci so na Tržaškem dobili okrog 34 tisoč glasov, tako da jim je manjkalo samo nekaj manj ko 3 tisoč glasov za enega poslanca. Ta ji je pa bil dodeljen s pomočjo ostankov iz vsedravnega volilnega kotla.

Dr. Wondrich se je rodil leta 1900 v Grazu v Avstriji. Po poklicu je odvetnik, njegov rod je prišel iz Dalmacije.

ŽAVLJE

Ob prisotnosti najvišjih oblastnikov so v torek položili temeljni kamen nove tobačne tovarne v Žavljah. Gradbena dela, ki jih je prevzelo podjetje Antonini-Fragiacomo, bodo trajala tri leta. Tovarna bo ena najsodobnejših v Evropi. Brž ko bo začela obratovati, bo zaposlila 300 delavcev, pozneje pa okrog tisoč. Dnevno bodo proizvedli 25 milijonov cigaret.

BOLJUNEC

V torek se je v Tržaškem arzenalu precej hudo ponesrečil 33-letni domačin Stanislav Rener. Ko je bil na delu na krovu ladje »Gallina«, se je spotaknil ob električni vod ter z višine 3 metrov padel na tla. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili več poškodb po vsem telesu. Sodijo, da bo ozdravel v 40 dneh. Vaščani mu iz srca želijo, da se čimprej zdrav vrne domov.

BAZOVICA

Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov priredita v nedeljo tekmovanje kosecev. Udeležili se ga bodo kmetovalci s Tržaškega ozemlja. Med najboljše kosce bodo razdelili nagrade, nato pa bodo udeleženci tekmovanja imeli skupno zakusko.

MAČKOVLJE

V nedeljo so v Mačkovljah slovesno obhajali 60-letnico domačega prosvetnega društva »Primorsko«. Da čim dostojneje proslave častljivo obletnico, so vaški fantje in dekleta pripravili pestro kulturno prireditev, ki se je udeležilo še kar lepo število občinstva.

Zbrane poslušalce je najprej pozdravil domačin Aleksij Smotlak, ki je kratko orisal zgodovino društva. Njegov prvi predsednik je bil pokojni Julij Janušek, ki se je vsestransko zanimal in trudil, da bi prosvetno udejstvovanje zajelo čim širši krog vaščanov. Kot ostala društva je tudi »Primorsko« prenehalo delovati za časa fašistične strahovlade. Zadnja prireditev je bila leta 1926, ko so izvajali šaloigro Lažnivi doktor.

Dino Šturman in Aleksij Smotlak sta nato recitirala Aškerčevo Mi vstajamo, oziroma Golijevo Slovenska mladina govori. Vaški deklški kvintet je ob spremljavi harmonike zapel nekaj narodnih in umetnih pesmi, dramska skupina pa je uprizorila igro Trije snubci, ki jo je spisal Fran Milčinski.

Sledil je šaljivi prizor Svakinja. Prireditev se je zaključila z nastopom harmonikarja Bruna Bordona, ki je zaigral nekaj znanih slovenskih skladb.

Med odmori je igrala dolinska godba.

TREBČE

V ponedeljek so gojenci Glasbene šole imeli javen nastop v Trebčah. Številnemu občinstvu, ki je skoraj napolnilo vaško dvorano, so pokazali, koliko so letos napredovali v glasbenem znanju. Vaščani so seveda z največjo pozornostjo sledili nastopu gojencev iz Trebč, ki jih je bilo kar deset. Poleg domačinov so nastopili tudi nekateri gojenci iz Trsta in Boljuna. K uspehu vsem iz srca čestitamo ter želimo, da bi pri učenju vztrajali in nas še kdaj razveselili s kakšnim peštrim koncertom.

NABREŽINA

V ponedeljek se na nabrežinskem županstvu sestanejo novoizvoljeni člani Občinske podporne ustanove (ECA). Sestanek je bil sklican predvsem zato, da se izvoli nov predsednik ter da se natančno prouči finančno stanje važne ustanove.

Zadnje čase se mnogi reveži, oziroma podpore potrebni občani pritožujejo, da jim je ustanova prekinila kakršnokoli pomoč. Na županstvu smo zvedeli, da je pritožba povsem upravičena, vendar za takšno stanje ustanova nima nobene krivde. Za prvo letošnje šestmesečje bi prefektura morala namreč ustanovi nakazati 1 milijon 600 tisoč lir, a ji je doslej dala samo 600 tisoč. To je torej vzrok, da so večini revežev morali prekiniti pomoč.

BARKOVLJE

V soboto se je na križišču Miramarskega drevoreda in ulice Bovedo smrtno ponesrečil 46-letni Emil Martelanc, stanujoč na Kontovelski cesti v Barkovljah. Pokojnik se je na motornem vozilu vračal domov, ko se je na križišču zaletel v osebni avto. Vozil je s precejšnjo brzino in se zato verjetno ni mogel izogniti avtomobilu, čeprav je v poslednjem trenutku močno zavrl. Ob trčenju

je padel na cestni tlak in se tako hudo ranil, da je kmalu nato izdihnil.

Naj v miru počiva! Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Ob čedalje bolj pogostih smrtnih prometnih nesrečah — saj ne mine teden, da bi o njih v listu ne poročali — se vsak trezen človek mora vprašati, kaj bo z našim rodом, če pojde tako naprej. Največ, kar moremo kot dopisniki napraviti, je, da vse naše motoriste ponovno opozorimo, naj bodo pri vožnji silno previdni in naj ne poganjajo svojih motorjev v prevetlike, časih celo blazne brzine. Krvni davek, ki ga dnevno zahteva današnja motorizacija, je že tako visok, da ga lahko že primerjamo z najhujšimi boleznimi človeštva.

OPČINE

Upali smo, da bodo letos že sredi šolskega leta premestili naš strokovni tečaj v novo šolsko poslopje. Znano je, da ima ta šola na razpolago za štiri razrede samo dve šolski sobi, kar je odločno premalo. Zato pozivamo oblastva, naj pripravijo nove prostore vsaj za začetek šolskega leta 1958-59.

HUDA SUŠA NA KRASU

Tako hude suše, kot je letos, ne pomnimo že leta in leta. Lanska pozeba in sedanja suša sta povzročili našemu kmetijstvu neprecenljivo škodo. Stvar je toliko bolj kočljiva, ker morajo kmetovalci letos plačevati znatno večje davke kot lani.

Nekateri kraški živinorejci nameravajo prodati živino, ker nimajo dovolj krme. Čeprav ni še čas košnje, je trava po travnikih popolnoma suha. Kdor je travo pokosil, pravi, da je sploh ni bilo treba sušiti, temveč jo je lahko takoj spravil na senik. Pridelek je bil seveda zelo pičel. Tudi žito, grah in ostali pridelki ne morejo ob toliki suši dozoreti. Bojimo se tudi za krompir. Le naša trta se še drži, ker korenike globoko segajo v zemljo.

Glede na tolikšno škodo, bi bilo potrebno, da bi oblastva že sedaj nekaj učinkovitega ukrenila v korist kmetovalcev na Krasu. Zagotoviti bi jim zlasti morala pomoč pri nakupu krme, kajti drugače bodo še pred zimo morali živino prodati, in sicer po zelo nizkih cenah.

NAGRADE DIJAKOM

Ob dnevu varčevanja (31. oktobra) bo tržaška občina tudi letos razdelila dijakom več nagrad. V ta namen je Tržaška hranilnica županstvu nakazala 2 milijona 600 tisoč lir. Skupno bodo razdelili 153 nagrad, in sicer 47 po 10 tisoč dijakom nižje srednje šole, 50 nagrad po 25 tisoč dijakom višjih srednjih šol in 8 nagrad po 50 tisoč dijakom, ki letos končajo srednjo šolo, in visokošolcem, ki so se letos prvič vpisali na vseučilišče.

Kdor se namerava udeležiti natečaja, naj naredi prošnjo na posebnem obrazcu ter naj jo do 30. avgusta dostavi tržaškemu županstvu. Obrazec za prošnjo dobiš v sobi št. 100 - VI. oddelek - tržaškega županstva.

SOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo slovenske nižje srednje šole v Trstu sporoča, da 10. junija zapade rok za vlaganje prošenj za nižji tečajni, vstopni in sprejemni izpit. Podrobnejša navodila daje tajništvo šole — Trst, Ulica Scuole Nuove 12/11.

CESTITAMO!

Družini prof. Pavleta Merkuja in gospe Marte iz Trsta se je v sredo rodila lepa in zdrava hčerka, ki so ji dali ime Jasna.

Srečnim staršem k vselemu dogodku iz srca čestitajo vsi prijatelji in znanci.

Cestitkam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

— Dopisi iz Goriške —

BEOGRAJSKEGA NADŠKOFA SLAVIJO NA DUNAJU

V četrtek, 22. maja, je dunajsko vseučilišče priredilo akademsko slavje beograjskemu nadškofu dr. Josipu Antonu Ujčiću, ki je obenem apostolski administrator v Banatu. Msgr. Ujčić se je rodil leta 1880 v Starem Pazinu, od 1. 1903 do 1. 1906 je bil gojenec zavoda Augustineuma na Dunaju. Leta 1908 je na dunajski univerzi promoviral za dr. bogoslovja. Od leta 1906 do 1. 1912 je poučeval v goriški bogoslovnici, od 1. 1912 do 1919 je bil kaplan na dunajskem dvoru ter obenem študijski ravnatelj zavoda Augustineuma. Od leta 1913 do 1. 1918 je bil profesor moralke na dunajski univerzi. Od leta 1920 do 1. 1936, ko je bil imenovan za nadškofa v Beogradu, je poučeval isti predmet na ljubljanski univerzi.

Ob tem slavju izrekamo nadškofu iskrene čestitke tudi vsi njegovi goriški prijatelji in znanci.

OBMEJNI PROMET

Pred kratkim so se v Trstu sestali predstavniki italijanskih obmejnih oblastev iz Gorice, Trsta in Vidma ter jugoslovanski zastopniki iz puljskega, goriškega in koprškega okraja. Razpravljali so med drugim o otvoritvi novega prehoda v ulici Sv. Gabrijela, kar je za Goričane važno, saj že več let zanj moledujejo. Prehod je potreben posebno za one, ki žele potovati po železnici. Na sestanku so tudi sklenili, da bodo od maja do avgusta prehodi s prepustnicami in dvo-lastniškimi dovoljenji odprti od 5. do 21. ure in ne več od 4. do 21. ure kot doslej.

IZ SOVODENJ

Na praznik sv. Rešnjega Telesa je domača igralna mladinska družina vso vas in okolico zabavala s Poslednjim možem. Igro so priredili na dvorišču gostilne pri Ušarju.

V soboto, 7., in nedeljo, 8. junija, pa bo pri nas gostovalo SNG iz Trsta. Tržaški igralci bodo pozneje nastopili tudi v Doberdolu, Štandrežu in na Oslavju.

V nedeljo popoldne smo ob obilni udeležbi pokopali 60-letnega domačina Jožeta Cotiča, ki je v soboto iznenada umrl. Bil je narodno zaveden mož. Naj pokojniku sveti večna luč. Užaloščeni družini izrekamo globoko sožalje.

IZ ŠTANDREŽA

Tukajšnje društvo neposrednih obdelovalcev zemlje je poskrbelo, da so v nedeljo v Lutmanovi gostilni izpolnjevali prošnje kmetovalci, ki žele sekati v letu 1959 drva v Jugoslaviji. Društvo obenem opozarja kmetovalce, da lahko dobe amoniak pri Pavletiču, ker je že dospela nova pošiljka 50 stotov.

Čitateljem Novega lista je znano, da je vojaško poveljstvo v Padovi bilo oddalo lovski zvezi, ki ji predseduje g. Gionchetti, v najem košnjo na goriškem letališču. Pred nekaj dnevi je bil med predstavniki kmetovalcev in najemnikom dosežen sporazum, po katerem bodo kmetovalci iz Štandreža, Sovodenj, Rupe in Peči lahko še nadalje kosili travo na letališču. Predsednik lovske zveze je sicer skušal oddati košnjo v podnajem, a kmetje so proti temu protestirali ter se tudi uprli, da bi plačali večjo najemnino kot do-

slej. Ker ni bilo drugih ponudnikov, so morali košnjo oddati prejšnjim najemnikom po stari najemnini.

Predpreteklo nedeljo popoldne smo Štandrežci z velikim zadovoljstvom poslušali predavanje sovaščana Franca Lupina o naših gospodarskih vprašanjih in težavah, ki nas tarejo pri pridelovanju, še bolj pa pri prodaji zelenjave in drugih kmečkih pridelkov. Predavatelj je govoril na koprskem radiu.

V torek preteklega tedna je neki tovornik do smrti povozil v ulici Duca d'Aosta 42-letnega Riharda Vignoleja iz ulice Sv. Mihaela v Štandrežu. Mož se je vračal na kolesu iz mesta domov. Povožil ga je tovornik podjetja Bachetti, ki ga je vozil 30-letni Stanislav Komelj. Ponesrečenec pa je, kot se govori, pregloboko pogledal v kozarec. Naj v miru počivaj!

IZ JAMELJ

Nekaj dni pred volitvami je začela pri nas poslovati javna telefonska govornica, ki ima št. 34-65 in je neposredno povezana s tržaško telefonsko mrežo.

USPEHI NAŠIH DIJAKOV

Prejšnji mesec so bile na šolskem stadionu na Rojcah tekme med šolami naše pokrajine. Dijaki so se borili za naslov prvaka v lahki atletiki za leto 1958.

Po ostrih borbah je prvo mesto zasedla ital. klasična gimnazija, drugo pa tehnična šola. Tudi naša šola, ki je zasedla osmo mesto, se je kar dobro odrezala.

Med posamezniki je slovenski dijak Ernest Anselmi dosegel nov višek v teku na 80 metrov z odličnim časom 10''5 (prejšnji rekord iz leta 1954 je bil 10''8; Di Battista se je postavil na peto mesto v skoku v daljavo, Gergolet na sedmo mesto v skoku v višino in naša štafeta 4 x 100 (Kušič, Anselmi, Bednarik, Di Battista) na šesto mesto.

Tudi naše dijakinje so se dobro odrezale. V teku na 60 m je Mikuluš zasedla 4. mesto, v metu krogle je zmagala Cigojeva in zasedla prvo mesto, v skoku v višino sta se Bordon in Marinič postavili na 3. in 4. mesto in štafeta 4 x 60 (Mikuluš, Sereni, Bordon, Tomasi) je bila za las premagana od italijanskega učiteljskega in se je tako morala zadovoljiti z drugim mestom.

KONGRES ŠOLNIKOV

V soboto, 7. junija, bo v Gorici pokrajinski kongres Vsedržavnega šolskega sindikata, na katerem bodo izvolili tudi novo vodstvo.

IZ ŠTEVERJANA

Čujemo, da je ministrstvo za kmetijstvo sporočilo Kmetijskemu nadzorništvu v Gorici, da je odobrilo naši pokrajini 5 milijonov lir podpore. Deležni je bodo kmetje v hribovitih krajih, ki bodo preorali svoja zemljišča. Ker sodimo, da bi ta podpora po vsej pravici pritakala Števerjancem in našim Kraševcem, naprošamo Kmetijsko nadzorništvo, naj nam to za nas prevažno zadevo javno razjasni.

Prejšnji mesec sta bili pri nas dve poroki. Dne 3. maja sta se poročila domačinka Julka Širok in Jože Pahor iz Sovodenj. Dne 10. maja pa se je poročil naš občinski svetova-

lec Jožef Gravnar ter domačinka Helda Simič iz Šečdnega.

Obema paroma želimo vso srečo in obilo božjega blagoslova v novem življenju.

NAPAD IZ ZADREGE

Neki S. iz Gorice se v dolgem članku zadnje Demokracije zaradi volitev zopet zaganja v Novi list. Brez potrebe se hvalisa, kako temeljito je vodstvo SDZ položaj proučilo, preden je razglasilo svojim pristašem, naj pri volitvah oddajo glas Krščanski demokraciji in njenim kandidatom za zbornico in senat. Sodimo pa, da bi bilo pošteno, ako bi g. S. pred vso javnostjo odkritosrčno priznal, da je bil ta sklep sprejet že pred daljšim časom, in sicer že tedaj, ko je SDZ glasovala za proračun mestne uprave.

Z OSLAVJA

V ponedeljek smo pokopali ob veliki udeležbi domačinov spoštovano Karolino Gravner, rojeno pred 80. leti v Kojskem. Nad 50 let je kot angel varuh skrbela za Gravnerjevo hišo na Barjaču. Bila je telesno bolj šibka, a drugače skromna, mirna, potrpežljiva in verna žena. Bog ji daj večni mir! Preostanim, zlasti težko prizadetim otrokom, izražamo iskreno sožalje v tej bridki uri.

IZ TRŽIČA

Pri občinskih volitvah 1. 1956 je Krščanska demokracija dobila v našem mestu 15 sedežev, komunisti 5, socialisti 3, socialni demokrati 3, misovci 2, liberalci 1. Pred državnoborskimi volitvami pa je prišlo do krize v občinskem upravnem odboru. Demokristjani so hoteli oddati v najem službo za pobiranje smeti zasebnemu podjetju, čemur so odločno nasprotovali socialni demokrati. Dva njuna odbornika sta zato odstopila. Medtem je umrl župan senator Rizzatti. V kratkem bo moral zato mestni svet izvoliti novega župana. Za to mesto se poteguje današnji podžupan Cuzzi. Sodijo pa, da ima največ upanja, da bo izvoljen, dr. Bassi, današnji odbornik za finance, ki uživa v občinskem svetu baje največ naklonjenosti.

V kratkem bo Ustanova za gradnjo ljudskih hiš sezidala v našem mestu 24 novih stanovanjskih hiš z 78 stanovanji.

Pri zadnjih volitvah je Krščanska demokracija dobila v Tržiču za poslansko zbornico 7.410 in za senat 6688 glasov, komunisti za zbornico 3.522, za senat pa 3208, socialisti 2.564 in 2.377, socialni demokrati 1.284 in 1.235 glasov.

IZ KRMINA

Na sedežu Ustanove za gradnjo ljudskih hiš bodo v ponedeljek, 9. junija, oddali na dražbi zidavo 4 stanovanjskih hiš s skupno 24 stanovanji. Hiše bodo zgradili na zemljišču v ulici Venezia Giulia, ki je bilo prej last podjetja Prinčič.

V našem mestu je dobila tudi pri zadnjih volitvah v poslansko zbornico večino glasov Krščanska demokracija, in sicer 2.605. Komunisti so prejeli 1.700, socialisti 808 in socialdemokrati 237 glasov.

GORISKI SREDNJEŠOLCI

vabljo starše, sorodnike, znance in prijatelje na

»ZAKLJUČNO ŠOLSKO PRIREDITEV«

v nedeljo, 8., in v nedeljo, 15. junija, ob 20.30 na šolskem dvorišču v ulici Croce (Sol. dom). Na sporedu bodo pevske točke in Pavla Golje pravljica »Jurček«

Beneška Slovenija

FURLANSKI DELAVCI V SLOVENIJI

V soboto je 120 delavcev videmskega podjetja Solari priredilo dvodnevni izlet po Sloveniji. Ogledali so si Ljubljano, tovarno Iskra v Kranju in Bled. Na povratku so se ustavili tudi v Postojnski jami in Opatiji. Delavce je spremljal novoizvoljeni poslanec ing. Solari.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Tik pred volitvami so razglasili, da je bilo naši občini odebreno posojilo 20 milijonov za zgradnjo nove srednje šole. Dva milijona 100 tisoč je bilo obenem nakazanih občini Fojda za zgradnjo šole v vasi Podcerkev, 4 milijoni so bili odobreni za šolo v Ahtenu in 5 milijonov in pol za šolo v Porčinju. Občina Dreka je dobila 2 milijona in pol za šolo v Trinkih, občina Tipana pa enako vsoto za šolo v Krnahti.

Že dolgo so obljubljali, da bodo zgradili v naših vaseh nove šole in obnovili stare. Denar je bil nakazan prav ob volitvah, in sicer najbrž zato, da bi vladna stranka pridobila nekaj glasov v slovenskih vaseh.

Izid volitev priča, da je pri nas Kršč. demokracija še vedno najmočnejša stranka. Ugotoviti je treba obenem, da so znatno povečali svoje glasove tudi socialisti, socialni demokrati in komunisti. S tem so naši volivci izrazili le svoje nezadovoljstvo z gospodarskimi razmerami v Beneški Sloveniji.

IZ TAJPANE

Blizu mlekarne v Krnahti je naš domačin Valentin Filipič (Tin Kajzelj) sezidal lepo novo poslopje, ki so ga blagoslovili sredi maja. Prav je storil, da je v novem poslopju zgradil tudi dvorano, kjer bodo lahko kulturne prireditve. V novo poslopje je že premestil trgovino, ki je bila v zgornjem delu vasi. Za sedaj mu ni še uspelo, da bi mu oblastva izdala obrtnico za gostilno, kar bi bilo za razvoj tujskega prometa v vasi zelo potrebno. Pravijo, da je Krnahta majhna vas in da zato ne more imeti dveh gostiln.

Pred novim poslopjem je primeren trg, kjer bi izletniki iz Vidma in Čente lahko puščali motorna vozila. V kratkem bo zgrajena tudi cesta, ki iz Krnahte pojde v Viskoršo. Tako bodo lahko k nam prihajali tudi izletniki iz Terske doline.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 454: Kolikokrat in kdaj žveplamo in škropimo trte? Katero žveplo naj uporabljamo? Navadno ali škropilno?

Odgovor: O tem je naš list že pisal. Kdor se zanima za taka vprašanja, naj sledi navodilom, ki so vedno pravočasno priobčena. Trte moramo prvič žveplati, brž ko so poganjki dolgi 3 do 4 cm, se prvič že v prvi desetini maja. Drugič žveplamo, preden v prvo škropimo proti peronosperi. To škropljenje je odvisno od toplote in vlage. Navadno sporoči radio, kdaj je treba škropiti. Nadaljnja žveplanja sledijo takoj po odvetenju in pozneje vsaj vsake 3 tedne. Oidij, proti kateremu deluje žveplo, povzroča v naših krajih navadno več škode kot peronospora. Za vsa škropljenja, ki jih izvršimo, dokler jagode ne postanejo debele kot grah, je bolj priporočljivo škropilno, in sicer koloidalno žveplo. Te namreč učinkuje tudi pri nižji toploti. Za zadnja žveplanja, to je od konca julija naprej, uporabljamo navadno ali prašilno žveplo.

Vprašanje št. 455: Oče je umrl brez oporoke. Zapustil je 3 otroke; mama je že prej umrla. Od otrok 2 živita na domu in delata, eden pa se potepa. Če mogoče, kaj iz domačije proda in zapravi, pri delu ga ni nikoli, pač pa dela dolgove. Kako bi to zadevo rešili?

Odgovor: Če pri zapravljevcu ne zaležeta ne bratovska beseda ne nasvet prijatelja, ne bo šlo brez sodnije in odvetnika. Potrebno je, da si premoženje čimprej razdelite.

35

V SONCU IN SENCİ

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Ples v maskah

Na pustni torek je imelo Dunajsko glasbeno društvo navado prirejati zabavo v maskah. Na ta ples je hodila tudi dunajska aristokracija, da bi se nepoznana in zakrinkana prosto poveselila brez togih predpisov in ozirov.

Elizabeti je šinilo v glavo, da bi tudi ona skrivaj obiskala splošni dunajski maskaradni ples. Niti pomislila ni, kako bi obstrmel ves uradni in dvorni svet, če bi prišlo na dan, da cesarica pleše z ljudstvom.

S svojo zaupnico dvorno damo Ido Ferenczy si je pripravila krasen rumen domino iz brokata in svile, obraz si je pokrila s črno krinko. Ida se je oblekla pa v rdeč domino. Ko je na dvoru že vse spalo, sta cesarica in dvorna dama smuknili skozi stranska vrata v pripravljeno kočijo. V plesni dvorani sta se Gabrijela, tako se je cesarica dala nazivati, in Ida usedli na galerijo in opazovali pustni vrvež.

Šlo je že proti enajsti uri. Elizabeta se je začela dolgočasiti. Tedaj ji je Ida svetovala, naj se ozre na plesišče in izbere kakega družabnika, ki nima zvez z dvornimi krogi, da se bosta prosto nasmejali.

Cesarica je pokazala na elegantnega mladeniča, ki je sam sedel v kotu. Dvorna dama je pohitela k njemu in ga začela spraševati, ali je videl tega grofa, onega vojvodo, in ko se je prepričala, da nima opravka s takimi ljudmi, ga je naprosila:

»Napravi mi uslugo.«

»Rade volje.«

»Imam lepo prijateljico. Tam na galeriji

sedi in se dolgočasi. Ne bi je hotel par minut zabavati?«

»Pa še kako!« In že je šel mladi mož z rdečim dominom pod pazduho k rumenemu. Mladi mož, ministrski uradnik Fritz Pacher, je brž opazil po kroju in obnašanju, da je dama iz visokih krogov. Z veliko muko je skušal razplesti razgovor, toda ni šlo. Tedaj je domino vprašal:

»Veš, jaz sem tu tujka. Rada bi vedela, kaj govori ljudstvo o cesarju. So z njim zadovoljni? Se še poznajo posledice zadnje vojne?«

Siten razgovor

Pacher je v zadregi odgovarjal še dosti spretno, tako da si je cesarica ustvarila sliko o razpoloženju med ljudstvom. Nenadoma ga je prekinila:

»Poznaš cesarico? Kako ti je všeč in kaj se govori o njej?«

Mladenič je navdušeno začel: »Cesarico poznam na videz. Čudovito krasna ženska! Javnost se pritožuje, da gre tako malo med svet in da se preveč briga za konje in pse. Jaz pa vem, da ji delajo krivico, saj ima to veselje podedovano od očeta.«

Cesarica se je zabavala. »Čuj, povej mi, koliko misliš, da sem jaz stara?«

Mladi uradnik, ki mu je nenadoma poblisknilo, da ima morda res cesarico pred sabo, je povedal točna leta:

»Šestintrideset.«

Elizabeta se je vznemljila. »Preveč vlijuden pa nisi.« Razgovor je obtičal. Čez hip je vstala: »No, sedaj lahko greš.« Mladi mož se pa zdaj ni dal kar tako odpraviti: »To je pa res ljubeznivo! Najprej me kličeš, po-

tem me sitno izprašuješ, nato pa hodi! Dobro, če sem ti v napotje, pa grem, toda prej mi vsaj daj roko!«

Elizabeta mu je ni ponudila. Kmalu pa se je premislila: »Pa ostani še. Potem me boš spremil v dvorano.«

Rjavi domino se je zdaj kar spremenil. Začel je govoriti prijazno in z neko ironijo o družabnih in političnih razmerah v Avstriji. Dve uri sta z roko v roki hodila po plesnih prostorih, se smejala parom in klepetala kot stara znanca. Pacher je slutil, da je spremljevalka nekaj več. Tudi ostala družba, zlasti mladi plemiči, so občudovali lepo neznanko. Ko sta prišla na Heineja, ljubljene pesnika cesarice, sta našla, da imata o marsičem enake nazore. »Po navadi so ljudje prilizovalci,« mu je rekla, »ti si pa nekam drugačen. Povej mi, ker si mi že povedal, kdo si, kaj meniš, da sem jaz?«

»Ti si visoka dama, morda kneginja. Vsaj obnašanje te tako izdaja.«

Elizabeta se je smejala in postala dobre volje. Prosil jo je, naj sleče rokavice in mu pokaže roke. Ona pa:

»Me boš že spoznal, a ne danes. Bi prišel na sestanek v Monakovo ali v Stuttgart? Jaz namreč nimam doma in sem vedno na potovanju.«

»Prišel bom, kamor mi ukažeš.«

Približala se je že polnoč. Rdeči domino se je pojavil v bližini. Elizabeta je oboževalcu obljubila naslov in da se bosta zopet videla.

»Še nekaj mi moraš obljubiti. Spremil me boš do voza, potem se pa ne smeš več vrniti v dvorano.«

V treh se odpravijo po stopnišču. Tedaj je mladeniča zgrabila vroča želja, da bi spoznal lepoticco in je skušal pridvigniti njeno masko. Rdeči domino je planil vmes. Komaj da je on utegnil stisniti njeno roko, že sta planili v voz, ki je naglo oddrdral.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ljubezen do domovine, nacionalizem, fašizem

Te dni mnogokrat slišimo in beremo, da je padla Francija v oblast fašistov. V tem je za zdaj nekoliko pretiravanja, kar se De Gaulla samega tiče. Njega ni mogoče imenovati fašista. Saj je znana njegova borba proti nemškemu in italijanskemu fašizmu med vojno. Bilo bi žalostno, če bi mož zdaj sam končal kot fašist.

Vendar pa je v trditvi, da so ljudje, ki so vrgli Četrto republiko v Franciji, fašisti, precej resnice, v kolikor se nanaša na generale in politike, ki so izvedli udar v Alžiriji. Najbrž sami nočejo veljati za fašiste, ampak le za vroče domoljube in nacionaliste. Toda fašizem ni le organiziran politični sistem, ampak tudi določeno stanje duševne in moralne pokvarjenosti.

NAPADALNI NACIONALIZEM

Domoljub je vsak človek, ki ljubi svojo domovino in svoj narod ter je pripravljen zanj kaj žrtvovati. Tak človek se veseli uspehov in napredka svojega naroda, a drugih narodov ne sovraži in zaničuje, kakor normalen človek ne sovraži drugih žensk in mater, ker ljubi in spoštuje lastno ženo in mater.

Napadalni nacionalizem pa je nekaj abnormalnega. To je posebno, skoro patološko duševno stanje, neke vrste histerija, v kateri človek izgubi pravi čut za vrednote in mere ter začne pripisovati lastnemu narodu bajeslovne lastnosti, po katerih naj bi nadkriljeval vse druge.

Dokler se tak nacionalizem omejuje na zveneče fraze, na vihtenje zastav, na rjovenje pri mednarodnih nogometnih tekmah in na izbruhe obupa v primeru poraza lastne reprezentance, ni še nič hudega. Toda nacionalistične strasti se le redkokdaj potešijo samo s tem. Vedno se najde kaka skupina politikantov, ki skušajo tako razpoloženo množico izkoristiti, da zadoste svojemu pohlepu po oblasti.

Kjer zavladata tako nacionalistično vzdušje, se prav gotovo pojavijo tudi moralni propaleži in demagogi, ravno tako gotovo, kot se pokažejo žeparji v množici na Miklavževem sejmu v Drevoredu XX. septembra. Priložnost dela tatu.

NA SVOJ RACUN PRIDEJO KAPITALISTI

V takem nacionalističnem vzdušju pridejo na svoj račun tudi sebični veleindustriji in drugi kapitalisti. Z dobro plačano propagando in nacionalističnimi frazami pripravijo poneumljene množice prav lahko do tega, da vidijo v kapitalističnih koristih koristi vse domovine in tudi svoje lastne.

V taki histeriji se prikazuje ljudem domovina kot nekak simbol lastne namišljene večvrednosti nasproti osebam drugih narodnosti in kot nekaka posebljena sila in bojevitost. V tem razpoloženju je marsikdo pripravljen narediti tudi zločin, če meni, da je to v korist popačene ideje o domovini. To mu je tem lažje, ker s tem lahko nekako legalno sprostí vse svoje najnižje nagone, ne da bi ga zaradi tega obsodili ali zaprli v blaznico, kot bi ga sicer v normalnih razmerah in pri trezni presoji. Zavest, da počenja zločine v dobro domovine, mu zaduší vest, ki se morda oglašá v njem.

»PO DEJANJIH JIH BOSTE SPOZNALI«

Ljudje, ki so zdaj zavladali v Franciji — razni Sústelli, Massuji in voditelji alžirskih kolonistov — pa so tisti, ki so uvedli v Alžiriji mučenje ujetnikov in ubijanje zajetih bojevnikov osvobodilne alžirske vojske, streljanje talcev in teror nad civilnim prebivalstvom. Njihov nacionalizem je že pred leti zadobil tipične značilnosti fašizma, v njem si je našla izraza okrutnost in omejenost, ki vidi v zatiranju drugega naroda veličino lastnega. Zato je v neki meri upravičeno govoriti danes o francoskem fašizmu.

Ta pa bo seveda največ škodoval Franciji sami, njeni kulturi in njeni vlogi v svetu.

KULTURNE VESTI

* V Moskvi so podelili letošnje Leninove mirovne nagrade. Nagrajenci so nemški pisatelj Arnold Zweig, švedski pisatelj Artur Lundkvist, češki teolog Jozef Gromada, japonski jedrni fizik Kaoru Yasui in francoski sindikalist Louis Saillant.

* Na Florentinskem glasbenem maju so uprizorili z velikim uspehom »koreografsko dramo« Nemca Maxa Krella z glasbo Paula Hindemitha. Večer sta dopolnili kratki operi »Job« Luigija Dalla Piccole in Stravinskoga balet »Lisička«.

* 10. junija se začne v zvezi z umetnostno bienalo v Benetkah mednarodni festival filmov o umetnosti. Udeležbo so prijavile Anglija, Francija, Združene države, Avstrija, Nemčija, Madžarska, Jugoslavija, Danska, Češkoslovaška, Poljska in Italija. Jugoslavija bo predvajala film o hrvaškem slikarju Petru Dobroviču.

* Moderna galerija v Ljubljani dela načrte, da bi napravila iz Pirana poletno umetnostno središče Slovenije. Verjetno bodo uredili v sedanji zgradbi sodišča veliko galerijo, v kateri bodo prehodne in stalne razstave, tako da bi bila nekaka podružnica Moderne galerije. V Piranu naj bi nastala tudi specifična umetnostna šola in »privlačen člen v verigi mednarodnih kulturnih izmenjav«.

* Sicilijanski pesnik Antonio Signorino je izdal v Milanu pesniško zbirko, v kateri najdemo tudi motive iz Slovenije v vojnem času. O Sloveniji poje s simpatijo.

* 27. maja so odprli v Moderni galeriji v Ljubljani retrospektivno razstavo kiparja Lojzeta Dolinarja. Njegovi kipi krase med drugim Univerzitetno knjižnico in razne ljubljanske trge.

* Odbor za postavitev spomenika Srečku Kumarju (spomenik so odkrili v nedeljo, 25. maja, v Kojškem) je izdal brošuro o tem primorskem glasbeniku.

* Režiser Mirko Mahnič iz Ljubljane je dobil Sterijevo nagrado (t. j. nagrado letošnjega jugoslovanskega festivala v Novem Sadu) za svojo adaptacijo Vilharjevih enodejank pod naslovom Večer v Čitalnici. To uprizoritev smo lani videli tudi v Trstu ob gostovanju ljubljanskega Mestnega gledališča. Nagrada je znašala 250.000 din, zlati znak in diplomu.

* Italijanska televizija je zadnji čas oddajala z velikim uspehom v tedenskih nadaljevanjih dramatičnega romana »Dogodivščine Nicholasa Nicklebyja«.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

IS Nekega večera v mraku so nas natrpali v »Marico« in odpeljali v umobolnico. Ne vem, kam so spravili bolnike, ki so se pred vojno sprehajali po vrtu v čudnih rdečih dragonskih uniformah. V pritličju je bila takrat univerzitetna predavalnica za forenzično psihopatologijo, ki jo je zelo zanimivo predaval dr. Kanoni. Zdaj pa je bil, kot so pravili, že mrtev. Nemci so ga baje ustrelili v Begunjah kot talca. Bil je zelo simpatična osebnost, a v življenju ni imel sreče. Kot strokovnjak za forenzično psihopatologijo in tudi zaradi svojih osebnih kvalitét je užival med študenti velik ugled in predavalnica je bila vsakokrat nabito polna.

Tega sem se spominjal, ko so nas peljali po stopnicah navzgor v drugo nadstropje, kjer so mene in še nekaj drugih porinili v velik prostor, skoro dvorano, ki je služila prej verjetno za bolniško sobo. Zdaj je bilo v njej že kakih osemdeset ljudi, ki so se takoj zgrnili okrog nas in nas začeli spraševati po novicah. Med njimi je bilo precej takih, ki sem jih vsaj po obrazu poznal že iz Podmornice, med njimi tudi tisti možiček, ki me je prvi večer poučil o razmerah v »Podmornici«. Najbolj so spraševali, če imamo kaj cigaret in časnikov. V umobolnici so bili jetniki namreč mnogo bolj odrezani od sveta kot na policiji, kjer so vsak hip prignali kakega novega aretiranca, ki je lahko postregel s svežimi novicami od zunaj, in kjer je bilo lahko srečati pri delu na hodnikih kakega znanca, ki ga je iz tega ali onega razloga zaneslo na policijo.

Nekdo med nami je imel v žepu izvod Slovenskega doma; skoraj iztrgali so mu ga. Eden je sedel na tla, drugi pa v vencu okrog njega, da jim je na glas bral. Najbolj neučakani so mu škilili čez ramena ali, čepeč na tleh, brali hrbtno stran lista. Slovenski dom je prinašal namreč veliko polemičnih člankov o delovanju Osvobodilne fronte in partizanskih akcijah, ki so ljudi zanimali, ker je bilo v njih mnogo imen in podrobnosti. Tako so vsaj posredno kaj vedeli o položaju. Razen tega so videli v listu — in sicer bolj

kot v dnevnikih — nekako politično glasilo domobranstva in skušali brati v njem medvrsticami, kakšen je resničen, »tajni« program te skupine. Treba je priznati, da je bil list tudi neprimerno živahnejše in bolj urejevan kot oba takratna ljubljanska dnevnikarja.

Okna v sobi so bila precej visoko zamrežena in takoj so nam »novim« povedali, da je prepovedano vzpenjati se po oknih in gledati iznad mreže na ulice. Straže so imele baje povelje, naj streljajo na vsakogar, ki bi gledal skozi okno. Kljub temu se je tu pa tam kdo vzpel nad mrežo, ali pa ga je kdo vzdignil, da je vrgel pogled skozi okno. Tudi tukaj je bilo nekaj fantov, ki so kljub vsem prepovedim redno vsako popoldne dobivali obisk. Obiskovala so jih njihova dekleta in sestre. Do minute točno so prišle vsak večer pred mrakom na nabrežje, se za hip ustavile in pomigale v pozdrav. Fantje pa so s tem, da so se pokazali pri oknu, povedali, da so še v umobolnici in da jih še niso odpeljali v Dachau. Iz umobolnice namreč skoro ni bilo druge poti kot v dachausko taborišče.

Seveda je neizogibno prišel dan, ko je dekleta na obrežju Ljubljance — a navadno sta bili po dve — zaman čakalo, da se pokaže fantov obraz iznad mreže. Takrat se je kak prijatelj odpeljanega fanta vzpel ob določeni uri na okno in z znamenji pokazal, da onega ni več. To je bila žalostna dolžnost. Dekleta so jokaje odhajala s poslednjega obiska. Marsikatera ni nikoli več videla svojega fanta.

Stražarji, ki so na ulicah obkoljevali umobolnico, so se že navadili teh obiskov in niso bili posebno strogi z dekleti. Pustili so, da so se za minuto ali dve ustavila, preden so jih pozvali, naj gredo dalje. Ljubezen vedno najde špranjo v najdebelejših vratih in šibko točko v najbolj togem pravilniku.

V umobolnici sem ostal le nekaj dni, ki pa so mi ostali v neprijetnem spominu. Še mnogo bolj kot na policiji smo imeli občutek, da smo odrezani od zunanjega sveta. Ljubljana s svojim življenjem se je zdela nekje daleč, daleč. Bilo nam je, kot da smo že zaprti v nekem daljnem tujem kraju in da nas vežejo na domače mesto le tisti dekliski obiski ob petih popoldne in aretiranci, ki so jih vsak dan dovažali iz »Podmornice« in »Vagona«. (Dalje)

GOSPODARSTVO

Ne zanemarjajte borbe proti koloradskemu hrošču

Vsak kmetovalec, ki prideluje krompir, je po zakonu dolžan uničevati koloradski hrošč ali krompirjevec. Velika večina naših kmetov to dolžnost tudi vestno izpolnjuje, a se vedno najdejo nekateri, ki se na to borbo pozvižgajo, tako da je njihov krompirjev nasad pravo žarišče, od koder se škodljivci širi na sosedne njive. Takega nemarneža moramo najprej opozoriti, kaj je dolžan narediti, če pa to ne zadostuje, ga moramo javiti županstvu ali orožnikom. Ni namreč prav, da mora skupnost trpeti zaradi zanikrnosti posameznikov.

Za borbo proti koloradskemu hrošču imamo mnogo kemičnih pripomočkov, od katerih so najbolj razširjeni arzenat in gesaroli. Kmetovalec pa mora uporabljati tisto sredstvo, ki je najbolj učinkovito in najbolj poceni. Pri izbiri primerne sredstva naj si zapomni naslednje:

Nekatera sredstva so učinkovita samo, če pridejo škodljivcu v želodec, to je njegovo prebavo. Takšni so predvsem arzenati. Nekatera sredstva škodljivca uničijo, ko pridejo z njim v dotik, nekatera pa ga zadušijo, čeprav se ga ne dotaknejo in ne preidejo v njegovo prebavo. Slednja umore tudi odraslega hrošča, ki odlaga jajčka, a se ne hrani več. Najbolj priporočljiva so seveda tista sredstva, ki imajo vse tri omenjene lastnosti in ki so najbolj poceni. Takšno sredstvo je predvsem gesarol, izgotovljen na podlagi DDT.

V trgovini imamo 3 vrste gesarola, in sicer 5-odstotni za prašenje in 10-ter 50-odstotni za škropljenje. Petodstotni gesarol raztrosimo po krompirišču z mehkom — prašilnikom, in sicer najbolje zjutraj, ko je še nekaj rose. Paziti moramo, da poprašimo tudi spodnje dele listov, ker se prevečkrat samo tam skrivajo ličinke in jajčka. Če uporabljamo ostale gesarole, si zapomnimo naslednje: 1 kg gesarola z 10% DDT zadostuje za 100 litrov škropila. Za isto količino škropila je dovolj 200 gramov gesarola s 50% DDT. Z 1 kg gesarola s 50% DDT napraviš torej 500 litrov škropila. Škropilo napravimo takole: določeno količino gesarola najprej premešamo z nekoliko vode, tako da nastane redek močnik, katerega pustimo pri miru 10 minut. K temu nato primешamo ostalo vodo in škropilo je pripravljeno.

Ko škropimo krompir, moramo paziti, da ne pospešimo peronospor, ki nam vsako leto zelo škodli pridelek. Peronospora na krompirju uničujemo z raztopino modre galice ali prahu Caffaro. Edino pravilno je, če se istočasno borimo proti koloradskemu hrošču in peronospori. Zato bomo 100 litrov škropila takole pripravili: 75 litrov vode premešamo z 1 kg gesarola z 10% DDT ali 200 gramov gesarola s 50% DDT; v ostalih 25 litrih vode razstopimo 1 kg prahu Caffaro. Obe tekočini nato dobro premešamo in zatem škropimo. Pri tem moramo paziti, da poškopimo tudi spodnje dele listov.

KMETIJSKI OBRATI V ŠVICI

V Švici je od l. 1939 do l. 1955 število kmetijskih obratov padlo od 238.469 na 205.699. Število se je torej zmanjšalo za

13.7%. Po natančni proučitvi vidimo, da se je število kmetij z enim ha zemlje skrčilo za 12.3%; z 1 do 2 ha za 20.5%; z 2 do 3 ha za 27.4%; s 3 do 5 ha za 26.6%, s 5 do 10 ha za 9.9%. Število obratov s površino od 10 do 15 ha se je zvišalo za 4.1%; od 15 do 20 ha se je tudi zvišalo za 4.7%. Padlo je nekoliko število obratov s površino 20 do 30 ha, znatno pa se je skrčilo število večjih.

Zrastli so torej kmetijski obrati s površino 10 do 20 ha, število manjših in večjih pa se je skrčilo. Iz tega sledi, da zaradi mehantizacije kmetijstva izginjajo majhni kmetijski obrati in da se urejujejo srednji, večji pa izginjajo. Sličen pojav so zabeležili tudi v Zapadni Nemčiji. Na splošno pa ugotavljajo, da se dviga število tistih kmetijskih obratov, ki se ukvarjajo samo z eno gospodarsko panogo, recimo s sadjarstvom.

KMETIJSTVO NA HOLANSKEM V KRIZI

Kmetijstvo na Holandskem je zašlo v krizo predvsem zaradi dveh vzrokov: prvi je v tem, da so zastran dražje delovne sile narasli proizvodni stroški, drugi pa v tem, da so

se poslabšali trgovinski stiki z državami, kamor je Holandska običajno izvažala svoje značilne proizvode. Ti so maslo, sir, jajca, perutnina, povrtnina, svinjsko meso, krompir itd. Anglija, Belgija in Zapadna Nemčija namreč čedalje bolj dvigajo domačo proizvodnjo in zato tem manj uvažajo iz Nizozemske.

IZVAJANJE ONŽVA

Od 7. do 9. maja je bil v Rimu I. svetovni kongres za kmetijske poskuse. Na njem so proučevali, kako naj se teoretični zaključki praktično izvajajo v raznih panogah kmetijske proizvodnje in kmetijske industrije.

O različnih vprašanjih so poročali priznani strokovnjaki iz raznih držav, tako iz Italije, Francije, Švice, Nemčije, Španije, Danske, Belgije, Anglije in tudi iz Jugoslavije. Profesor beograjskega vseučilišča Josipović je govoril o »zaščiti obdelovanja« (škodljivci in protisredstva).

OBILEN PRIDELEK OLIV

Lani je znašal v Italiji pridelek oliv okoli 19.5 milijona stotov ali 95% več kot prejšnje leto. Olja so dobili 3.4 milijona stotov ali še enkrat toliko kot prejšnje leto.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20
Telefon 29-477

Sportni pregled

JUVENTUS ITALIJANSKI NOGOMETNI PRVAK

Pred kratkim so se zaključile tekme za italijansko državno prvenstvo. Državni prvak je zaslužen postala ekipa Juventus iz Torina, ki je med vsem tekmovalcem pokazala najlepšo in najbolj učinkovito igro. Enajstotica se odlikuje po hitrem prenašanju igre iz sredine igrišča pred vrata, po odlični povezavi med obrambo in napadom, po natančnem streljanju v gol ter po prijetni in hkrati elegantni igri. Za uspeh se morajo navijači zahvaliti izkušnim igralcem, kot sta Charles, ki je najboljši strellec letošnjega prvenstva (28 golov), in Sivori, ki je zabil 22 golov.

Letošnje tekmovalje je bilo do konca zanimivo, čeprav je bila Juventus vseskozi trdno na prvem mestu. Posebno bojevita so bila srečanja moštev na dnu lestvice. Za sedaj je iz A lige izpadla le Verona, v bližnji prihodnosti pa bo znan še drugi poraženec.

Na drugo mesto lestvice se je uvrstila Fiorentina, ki pa se letos ni tako dobro izkazala kot lani. Njeni igralci niso bili ves čas pri najboljši moči. Pravo odkritje tekmovalja je ekipa iz Padove, ki je zasedla tretje mesto. Precej časa je ta enajstotica bila celo na čelu lestvice, za kar se ima zahvaliti odličnemu švedu Hamrinu (19 golov). Takoj za Padovo se je uvrstil Napoli. Njegov igralec Vinicio je zabil 21 golov. V ospredju se je držala tudi Roma (Da Costa - 18 golov), ki pa je bila večasih muhava. V zgornji del lestvice spadajo še Bologna, ki se je polagoma, toda vztrajno povzpela v prve vrste, Lanerossi Vicenza in Torino. Precej razočaranj so svojim navijačem povzročile znane enajstotice, kot so: Inter, Milan in Udinese. Inter je nihalo med porazi in zmagami ter na svojem igrišču večkrat odpovedal. Lanskoletni prvaki so bili zelo nestalni in so zaradi tega doživeli hude poraze. Na koncu lestvice srečamo še Alessandrijo, Genoa, ki je bila najresnejši kandidat za izpad iz A lige, Sampdoria, ki se je rešila v zadnjih kolih prvenstva, čeprav ima v svojih vrstah dobrega Firmanija, ki je 24-krat potresel nasprotnikovo mrežo. Na dnu lestvice je tudi Lazio, ki je bil zelo slab, čeprav je imel izvrstne igralce. Rešila se je tudi Spal, ki je bila tudi letos najskromnejša ekipa prve lige. Na predzadnjem mestu lestvice je Atalanta, na zadnjem pa Verona.

LESTVICA

1. Juventus	34	23	5	6	77	44	51
2. Fiorentina	34	16	11	7	56	36	43
3. Padova	34	16	10	8	55	42	42
4. Napoli	34	17	6	11	65	55	40
5. Roma	34	12	12	10	46	42	36
6. Bologna	34	12	10	12	47	43	34
7. L. R. Vicenza	34	13	7	14	51	48	33
7. Torino	34	11	11	12	42	49	33
8. Milan	34	9	14	11	61	47	32
8. Udinese	34	10	12	12	51	46	32
8. Inter	34	10	12	12	36	36	32
9. Genoa	34	9	12	13	53	60	30
9. Sampdoria	34	9	12	13	54	62	30
9. Alessandria	34	9	12	13	36	42	30
9. Lazio	34	10	10	14	45	65	30
9. Spal	34	10	10	14	32	52	30
10. Atalanta	34	6	16	12	29	49	28
11. Verona	34	10	6	18	44	62	26

TRIESTINA V A LIGI

Triestina je z lepo igro uspešno popravila lanski klavni izpad iz prve lige. Zivljenje v B ligi za tržaško moštvo ni bilo lahko. Moralo se je ves čas ostro boriti. Vsaka tekma je bila za Triestino težka preizkušnja, saj je vedno morala potrjevati svojo moč. Toda Petris, Mazzer, Milani, Varglien, Bandini in ostali igralci so s svojo odlično tehniko ponovno privedli enajstotico v prvo ligo. Za uspehe ima največjo zaslugo večji trener Olivieri, ki je novo in pomlajeno ekipo spremenil v enovito in učinkovito celoto. Obramba je bila dobra, krilska vrsta trdna, toda posebno vigran je bil napad. Petris je zabil 18 golov, enega manj pa srednji napadalec Milani.

LESTVICA

1. Triestina 47; 2. Bari 45; 3. Venezia 41; 4. Marzotto in Simmenthal 39; 6. Palermo 37; 7. Zenit Modena 36; 8. Como in Brescia 35; 10. Prato 34; 11. Novara, Taranto in Catania 30; 14. Lecco 29; 15. Sambenedettese 28; 16. Messina 27; 17. Cagliari 26; 18. Parma 24.

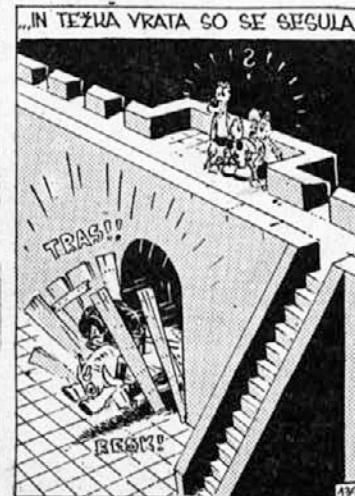
SPORT PO SVETU

Hokej na kotalkah — Na Portugalskem so se končale tekme za svetovno prvenstvo. Zmagali so domačini, katerim sledita Španija in Italija.

Nogomet — Po dveurni ostri borbi je španski Real Madrid tesno porazil (3:2) Milana in tako osvojil pokal evropskih prvakov.

Azijske igre — Na Japonskem so v nedeljo zaključili športne azijske igre. Največ zmag je dosegla Japonska.

12

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eT
r
u
b
a
d
u
r
j
i

Rumena kača - vladar sveta

35

E. Wallace . R. B.

»Res je; toda jaz mu bom kar telefoniral, kje jo najde...« in je zgrabil za slušalko. Fing-ho se je zopet nasmeljal, toda oči ni odrgal od telefona in drhteče Narthove roke.

»Dajte, kar dajte, če mislite... Toda Vas opozarjam, da bi bil to za Vas konec. Petdeset tisoč šterlingov ste mi dolžni... od kod jih boste vzeli?«

»Od kod? Vi pozabljate, da sem dedič Jožefa Brayala!«

»Ha, ha!« se je režal Kitajec. »Preden boste dedovali, mora Bray umreti!«

»Saj je umrl!«

»Jožef Bray,« je slovkoval Fing-Ho in zvijal cigareto, »je živ in ne misli še na smrt. Nocoj sem slišal njegov glas, kakor slišim sedaj Vašega!«

XXVIII.

Ko je Ivanka zapustila strica, je pozabila na temne misli, ki so ji še malo prej vznemirjale srce. Kaj naj pa moti mlado dekle, ki si s polno mošnjo gre izbirati poročno opremo? Ko je stopila v avto, je preštela denar, ki ji ga je bil dal Stefan: 342 šterlingov. Velikanska vsota zanjo, ki ni nikoli videla deset šterlingov hkrati.

Avto je v kratkem času pribrel na določeno mesto. Izstopila je in je po stričevem nasvetu odslavila izvoška. V veži je pogledala naslove na medenastih ploščicah. »Ženski atelje, Ferron III. nadstropje.« je brala.

Dvigala ni bilo. Po strmih stopnicah je prišla pred vrata z naslovom šivilje. Pozvonila je in vrata so se takoj odprla. Na pragu se je pojavila ženska postava, ki ji je že prvi hip zbudila odpor s svojim zabuhlim obrazom in podplutimi očmi. Brez dvoma belorumenka!

Iz temne veže je ženska odvedla Ivanko v sobo, ki je bila neprijazna in umazana. Vse pohištvo je obstajalo iz velike omare, mize, nizkega divana in nekaj stolic. Na mizi se je kadil samovar, ob njem so bile razpostavljene skodelice in krožniki s sladkarijami. Ženska je brž zaklenila večna vrata, nato še druga, obložena z usnjem. Ivanki se je zdelo vse nekam tesnobno. Ozirala se je okrog; o oblekah niti videza. Morda so v omari?

TEDENSKI KOLEDARČEK

8. junija, **nedelja**: 2. pobinkoštna, Medard
 9. junija, **ponedeljek**: Primož
 10. junija, **torek**: Marjeta, Miloš
 11. junija, **sreda**: Barnaba
 12. junija, **četrtek**: Flora, Cvetko
 13. junija, **petek**: Anton, Zvonko
 14. junija, **sobota**: Bazilij

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 4. junija si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	82—84 lir
100 francoskih frankov	130—133 lir
funt šterling	1700—1760 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	15—16 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	710—712 lir
napoleon	4700—4850 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 8. junija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Ottavio Spada: »Trio«, radiodrama v 2 delih. Igrajo člani RO; 21.30 Narava poje v pesmi: (5.) »Tihi večeri«; 21.45 Zbor Slovenske filharmonije.

Ponedeljek, 9. junija, ob: 11.30 Predavanje: »Z avtom skozi današnjo Sirijo«; 18.00 Debussy: La mer — simfonične slike; 18.55 Zenski kvartet iz Ljubljane; 19.15 Radijska univerza: Nekaj o surovinah: (2.) »Premog kot surovina za energijo«; 20.30 Donizetti: »Lucia di Lammermoor«, opera v 3 dej.; 21.55 Sodobna književnost in umetnost: »Ljubljanski triptih« Rude Jurčeca.

Torek, 10. junija, ob: 18.00 Čajkovski: Serenada za godala v C-duru, op. 48; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.00 Poje sopranistka Anita Mezejeva, pri klavirju Gojmir Demšar; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Obletnica tedna: »Paul Gauguin, 110-letnica rojstva«, poroča prof. Jože Peterlin; 22.00 Novela: Nicolò Machiavelli: »Veliki zlodej Bel-fagor«, poroča dr. Josip Tavčar.

Sreda, 11. junija, ob: 11.30 Zena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Bach: Partita št. 2 v d-molu; 18.30 Suita iz revije »Oklahoma«; 18.55 Vokalni ženski tercet »Metuljček«; 19.15 Sola in vzgoja: prof. Ivan Theuerschuh: »Zagrenjena mladost«; 21.00 Henry Ibsen: »Nora«, komedija v treh dejanjih. Igrajo člani RO; 23.00 Dvorak: Slovanski plesi.

Četrtek, 12. junija, ob: 11.30 Predavanje: »Rdeče-kraki kosec«; 21.00 Ilustrirano predavanje: Zgodovi-

na odkrivanja sveta: (2.) »Naskok na sončnega boga«; 22.00 Ruska miselnost in Zahod: (3.) »Na poti k svobodi - Aleksander Herzen«; 22.30 Beethoven: Sonata št. 23 v f-molu, op. 57.

Petek, 13. junija, ob: 18.00 Čajkovski: Hrastač, orkestralna suita, op. 71a; 19.15 Utrinki iz znanosti in tehnike; 20.30 Zbor Emil Adamič; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: Pekel. 18. Spev (V prevodu dr. A. Gradnika, razlaga dr. Janko Jež); 22.30 Skladbe romantičnih skladateljev.

Sobota, 14. junija, ob: 11.30 Predavanje: »Iz zgodovine gumba«; 13.30 Lahka glasba; 15.00 Haendel: Dve kompoziciji; 17.00 Slovenski samospevi; 18.00 Oddaja za najmlajše: Gustav Silih: Nekoč je bilo jezero: dramatik. Antonija Curk: (7.) del: »Poslednji boj z zmajem«. Igrajo člani RO; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.45 Slovenski oktet; 21.00 Dramatizirana zgodba: G. Giacosa: »Šahovska partija«, nato Večerne melodije.

Če pojdeš taborit...

Nekoč je bilo taborjenje šport pustolovščin željnih ljudi, ki so oprtani z nahrbtniki dneve in dneve hodili iz kraja v kraj in se zvečer na hitro utaborili ob cesti. Danes je taborjenje eden izmed načinov letovanja, prijeten tudi za družino z otroki.

Če se hočeš na taborjenju spočiti in si nabrati novih sil, ni vseeno, kako postaviš šotor, kako ješ in kako prebiješ prosti čas.

Pri taborjenju je zelo važna oprema. Zato je nujno potrebno, da navedemo, na katere stvari ne smemo pozabiti, ko želimo prebiti nekaj dni v prosti naravi. Te so: 1. navaden šotor in pregrinjalo za na tla; 2. zračna blazina s plastično prevleko; 3. ročna sesalka za kolo; 4. majhen bencinski kuhalnik; 5. menažke za en, oziroma pol litra s pokrovi; 6. nož, žlice in vilice; 7. vedrica, ki služi kot prha; 8. žepna baterija in vžigalice; 9. sekira za drva; 10. čistilna sredstva, ker bodo drugače lonci črni od saj.

NE JEMLJITE OTROK V KINO

Prejeli smo:

Nedavno sem gledal v kinu Vittorio Veneto film »Nekaj, kar velja«. Vsečina je idejno plemenita, ker v pravični in napredni luči prikazuje razmere, zaradi katerih je prišlo do upora Mau Mau v Keniji. Vendar pa je v filmu polno okrutnih in krvavih prizorov, ki prikazujejo spopade med črnci in belci, moritve, mučenja, izdajstva, požige, uboje in podobno, kar močno pretrese tudi odraslega gledalca. Kljub temu je bilo pri predstavi vse polno otrok, ki so jih matere pripeljale s seboj. Zraven mene je sedela ženska z majhnim dečkom, ki si je večkrat v grozi zatiskal oči. Nekateri otroci so začeli pri posebno okrutnih prizorih jokati, drugi pa niso hoteli več gledati na paltno. Seveda so bili tudi taki, ki so željno požirali podobe s platna.

Bogve, kaj se je pri tem dogajalo v nežni otroški duši? Otroška pamet pač ni mogla razumeti pravega smisla in ideje, ki jo je izražalo dogajanje v filmu. Nežni duh je sprejel vase le vtise okrutnih prizorov. Morda se teh vtisov nikoli več ne bo mogel znebiti. Ostali bodo v podzavesti, a udarili na dan takrat, ko bo otrok odrasel in se znašel nekoč v kaki hudi duševni stiski.

V najnaprednejših državah so vzgojitelji in zdravniki že davno spoznali, kako nevaren je kino za otroke, in v nekaterih deželah, kot n. pr. na Norveškem, je z zakonom prepovedano voditi otroke k predstavam za odrasle. A tudi predstave, namenjene le otrokom, so močno omejili, ker tudi te največkrat razburljivo vplivajo na otroško psiho. V Trstu pa, kot da niso matere o nevarnosti, ki jo predstavlja kino, še nikoli nič slišale!

Seveda vemo, da marsikatera mati nima komu pustiti otroka. Toda ali ni bolje, da se odpove filmski predstavi in ostane doma pri otroku, kakor da ga izpostavlja nevarnim duševnim poškodbam? Tu pa tam bo kljub temu našla čas, da si ogleda kak film, ali pa naj prosi moža, da bo ta čas popazil na otroka. Otroci pač zahtevajo žrtve, a mislim, da to še ni najhujša žrtev, če se morajo starši kdaj odpovedati kinu. Najvažnejši morata biti vsaki materi duševno zdravje in vzgoja lastnega otroka.

I. S.

GLASBENA MATICA — TRST

Zaključni nastop »Sole Glasbene Matice« v Trstu bo v **nedeljo, 8. junija, ob 20.30** v Avditoriju

Sodelujejo: solisti, klavirski trio, otroški godalni orkester, orkester Glasbene Matice, pevski zbor prosvetnega društva »Slavko Škamperle«, sopranistka Elvira Piščanc in tenorist Renato Kodernac, dirigent prof. Oskar Kjuder. Prodaja vstopnic v petek in soboto v Tržaški knjigarni ter eno uro pred pričetkom prireditve v Ulici Roma 15 II.

»Nikar se ne vznemirjajte, gospodična,« se je oglasila ženščina. Pokazala je vrsto začrnelih zob, kar jo je naredilo še bolj zoprno. »Oblek nimamo tu izloženih. Tukaj samo sprejemamo in merimo kroje.« »Čemu ste pa vrata zaklenili?« je vprašala Ivarika, ki jo je obšel neznan strah.

»Zato, da nas ne bi kdo motil. Gospod Narth mi je naročil, da moram biti samo vam na razpolago in da vam moram v vsem ugoditi. Na to držim, ker je gospod stric vložil precejšen kapital v naše podjetje. Zdaj pa bova skupaj odšli v trgovino v Savoy-streetu, kjer si boste lahko izbrali najnovejše modne kroje. Poprej pa se hočem z vami porazgovoriti, da spoznam vaše okuse in da ne boste potem zgubili preveč časa.«

Govorila je natančno in jasno, kot da bi se bila naučila besede na pamet.

»Predvsem pa vas prosim, da sprejmete skodelico čaja,« je prenehala z vreščecim glasom.

Ivanka pa se ni hitro odzvala vabilu. Tista zaklenjena vrata so jo strašila.

»Žal mi je, gospa Ferron,« je vstala in prijela za kljuko, »danes nimam časa... se bom vrnila.«

»Kakor želite! Toda imamo še druge odjemalke in ne vem, kdaj...«

Zdaj je Ivanka opazila, da ni ključa v ključavnici in da ne more ven brez pristanka ženske, ki je že nalivala čaj v skodelo. Ivanko je v resnici žejalo; želela si je kozarca vode in ni hotela pokazati bojazni. Zato je vzela skodelico in posrebovala tekočino.

Medtem ko je pila čaj, je ženska obrnila ključ v vratih. Ivanka je menila, da jih je odprla, in je laže zadihala.

»Še klobuk vzamem,« je dejala namišljena lastnica salona »in pojdive v Savoy Street. Tu namreč nimamo vseh modelov... pa tudi stopnic se odjemalke boje...« V tem hipu je Ivanki padla čaša iz rok in se razbila. Poblledela je in strmela brez izraza v steno; zameglilo se ji je in je skoro padla na tla, da je ni ženska prestrela in položila na umazan divan.

Ko se je še sklanjala nad dekletom, je nekdo močno potrkal na vrata.

»Kdo je v sobi? Odprite!«

Ženska je zadržala sapo.

»Odprite ali vlomim vrata!«

Šivilja je bliskovito odprla veliko omaro, dvignila pod iz nje in pokazal se je majhen prostor. Z neverjetno močjo je dvignila nezavestno dekle in jo potisnila v skrivališče. Hitro je pospravila skodele in ko se je uverila, da je vse v redu, je šla odpirat.

Na pragu je stal velikan, ki jo je meril od nog do glave. Ženščina se je malo prestrašila, ko jo je neznanec ostro nahrulil: »Kje je gospodična Bray?«

»Gospodična...?« delala je, kot da ne razume.

»Bray! Videl sem jo vstopiti pred par minutami.«

»Mi je žal, toda Vi se motite...«

Obiskovalec, policijski agent v civilu, je stopil v sobo in se začel ogledovati. Pristopil je k omari:

»Kaj je tu notri?«

(Dalje)